

2021-01-04

Redovisning Floraväktarna för säsongen 2020

Antal besökta lokaler under 2020:

CR – 25 + 0 skyddade = 25
EN – 278 + 17 skyddade = 295
VU – 624 + 6 skyddade = 630
NT – 362 + 1 skyddade = 363
RE – 0
DD – 0

Totalt: 950
med NT inräknade 1313

Floraväktarmöte lördagen den 29 februari där 36 personer deltog. Åke Svensson och Charlotte Wigermo redogjorde för vilka arter som ska prioriteras under årets säsong. I stort samtliga lokaler för CR-arter besöks årligen. Dessutom besöks regelbundet ett flertal lokaler för EN och VU arter förutom de prioriterade arterna för säsongen.

Årets **floraväktarexkursion** den 22 augusti gick till Ystad kommun där vi var 8 floraväktare som inventerade spetsnate *Potamogeton acutifolius*, krypfloka *Helosciadium inundatum*, skärblad *Falcaria vulgaris*, backsilja *Peucedanum oreoselinum* och dikesskräppa *Rumex conglomeratus*. Floraväktarna bjöds på middag på restaurang vid Ystad sandskog.

Floraväktarartiklar

Publicering av 6 artiklar i Botaniska Notiser med artsammanställning efter inventering av samtliga kända lokaler av följande arter; flytsäv *Isolepis fluitans*, grådådra *Alyssum alyssoides*, loppstarr *Carex pulicaris* och ormax *Parapholis strigosa*.

I artiklarna redovisas nuvarande och tidigare förekomster samt trender, vidtagna och planerade åtgärder.

Specialinventeringar som genomförts under året:

- Totalinventering har utförts avseende dvärglin *Radiola linoides*, fältnarv *Sagina apetala*, gullstånds *Jacobaea paludosa*, honungsblomster *Herminium monorchis*, hylsnejlika *Petrorhagia prolifera*, jättemöja *Ranunculus fluitans*, knutört *Lysimachia minima*, knärot *Goodyera repens*, nötkörvel *Conopodium majus*, skärblad *Falcaria vulgaris*, skogsveronika *Veronica montana*, spetsnate *Potamogeton acutifolius*, åkersyska *Stachys arvensis*

- Arter som vi påbörjat inventering av under 2020 och ska slutföra 2021 är backmåra *Galium suecicum*, klockgentiana *Gentiana pneumonanthe*, klubbfibbla *Arnoseris minima*, källgräs *Catabrosa aquatica*, ljungögontröst *Euphrasia micrantha*, luddvicker *Vicia villosa*, sandtimotej *Phleum arenarium*, taggkörvel *Anthriscus caucalis*, tofsäxing *Koeleria glauca*, vittätel *Aira caryophyllea*.

Summering av resultat för de arter som inventerades klart under 2020

Dvärglin (*Radiola linoides*) NT

Minskningen av dvärglin i Skåne fortsätter. Från att ha varit en relativt vanlig art i början av 1900-talet så hade dvärglin minskat med 75 % i inventeringen Skånes Flora 1989-2006.

När arten på nytt inventerades under 2019-2020 kunde endast dvärglin återfinnas på 5 av de tidigare 20 kända lokalerna dvs återigen en minskning med ytterligare 75 %. Det hittades dock 4 nya lokaler så i nuläget finns det 9 lokaler med förekomst av arten men framtiden ser inte ljus ut.

På Bjärehalvön inom Bjärekustens naturreservat återfanns dvärglin bara på 2 av 7 lokaler, båda vid Dagshög. Om bara öppna ytor finns eller skapas kan dvärglinet finnas kvar länge men tyvärr växer ytor igen och gamla grustag återställs eller planteras. En av de nya lokalerna, vid Bäckeröd, SV Hästveda, har redan hunnit utplånas genom schaktmassor. En annan täkt har upphört och planterats med tall.

Om dvärglin ska hålla sig kvar i Skåne behövs öppna grusiga miljöer. Kanske kan man återskapa något på naturreservatet på Bjärekusten.

Fältnarv (*Sagina apetala*) VU

Fältnarv har sin främsta utbredning i landet i Skåne. Arten är en spenslig, konkurrenssvag ettårig växt som främst uppträder i sandiga och grusiga ruderatmiljöer såsom vägkanter och på torra stigar.

De senaste 10 åren finns den noterad från tre områden: Kullaberg, Falsterbo samt vid Stenshuvud i Södra Mellby. På den sistnämnda platsen är igenväxning ett problem och arten har inte rapporterats sedan 2006. Det torde vara bråttom att se om åtgärder är möjliga att vidta för att rädda denna förekomst som fanns inom ett naturreservat. På Kullaberg varierar antalet exemplar påfallande mellan åren men fältnarv har här goda möjligheter att leva vidare. Under 2015 respektive 2020 har 740 respektive 680 plantor hittats vilket är de högsta antal som någonsin är rapporterade från Kullaberg.

Det mest glädjande under senare år är att fältnarv hittats i stort antal inom flera områden i Falsterbo. Framförallt kan man finna arten på grusiga vägkanter. Så länge de miljöerna finns kvar finns det goda utsikter för fältnarvens fortbestånd i Falsterbo. Under 2020 har samtliga lokaler för arten besökts.

Gullstånds (*Jacobaea paludosa*) VU

I Norden växer gullstånds bara i Skåne och då huvudsakligen i Kristianstad kommun. Gullstånds växer i högrötsängar, vassar och sumpiga å- och sjöstränder vilket inte gör den så lätt att inventera.

Under åren 2018-2020 har gullstånds inventerats i hela landskapet. Det finns 6 lokaler utanför Kristianstad kommun och på dessa har gullstånds återfunnits på endast tre.

I Kristianstad kommun har fler lokaler tillkommit sedan 1980-talet och totala antalet lokaler är nu uppe i 60. Arten är 2018-2020 hittad på ca hälften av lokalerna och ytterligare tre nya lokaler har tillkommit. Fortfarande är det 14 lokaler att besöka men det kräver båt för att söka utefter Helge å i Kristianstad Vattenrike.

Honungsblomster (*Herminium monorchis*) VU

Honungsblomster minskar oroväckande i Skåne. Flera lokaler har helt försvunnit under de senaste 20-30 åren men arten minskar också i antal på befintliga lokaler. Under Skånes florainventeringen fanns 23 kända lokaler för honungsblomster. Under den senaste femårs-perioden har samtliga lokaler återbesökts och då har honungsblomster endast återfunnits på hälften av lokalerna. Sommaren 2020 besöktes 16 av lokalerna och då återfanns honungsblomster endast på 9 av dessa. Totalt hittades 279 plantor vilket endast är 30 plantor i snitt på varje lokal.

Hylsnejlika (*Petrorhagia prolifera*)

Hylsnejlika växer på torra, öppna och varma, kalkrika ställen. Det fanns 17 tidigare kända lokaler för hylsnejlika i Skåne. Arten inventerades under 2019-2020 och återfanns på samtliga lokaler. Det hittades också 3 nya lokaler. De flesta hylsnejlikorna växer på branterna mellan Hammars backar till Löderup. Det finns också ett par inlandslokaler.

Jättemöja (*Ranunculus fluitans*) VU

Jättemöja är endast känd från två vattendrag i Sverige, Vramsån och Mjöån i Kristianstad kommun. I Vramsån växer den på ett femtontal platser längs en sträcka på drygt en mil men längre tillbaka har den förekommit längre uppströms i ån.

Jättemöja hittades första gången i Sverige 1910.

Jättemöja är en flerårig undervattensväxt med flera meter långa stjälkar. Den skånska populationen sätter inte frukt och består troligtvis av en enda klon som sprider sig vegetativt.

Eftersom det är långa revor som bäst trivs där det är strömmande vatten är den inte enkel att inventera. Under 2020 besöktes samtliga lokaler vid Vramsån men antal plantor gick inte ens att uppskatta utan att dyka bland stjälkarna. Där arten är riklig är det hav av stjälkar och blommor och en mäktig syn men ogörligt att bedöma en numerär populationsstorlek av förekomsten. Således uppskattades ytan som jättemöjan täckte väldigt grovt i kvadratmeter.

Av de 15 kända lokalerna hittades jättemöja på 11 lokaler och det var endast 3 lokaler där arten inte kunde återfinnas. En ny lokal hittades också. Lokalen i Mjöån räknades inte då det kräver båt som inte gick att få tag i.

Knutört (*Lysimachia minima*) VU

Knutört växer på blottad, något fuktig mark gärna i havsstrandängars övre del, i dikesskärningar eller fuktiga stigar. Arten föredrar kalkfattig mark men är beroende av fukt och goda ljusförhållande.

Under 2019 och 2020 har de sedan gammalt 20 kända lokalerna för knutört inventerats. Arten återfanns på 9 av dessa lokaler. En lokal på Hallands Väderö blev inte besökt.

Lokalen på Skanörs ljung hyste fortfarande många plantor och 900 individ räknades där under 2020 vilket är samma antal som 2016. Vid Gropahålet, Yngsjö hittades 335 plantor.

Tyvär återfanns inte knutört på 11 av de gamla lokalerna trots besök på tidigare lokaler både 2019 och 2020. Vidare var det 3 lokaler som hade mindre än 30 plantor. Hot mot arten i Skåne är igenväxning.

Knärot (*Goodyera repens*) VU

Knärot växer främst i mossrika barrskogar med lång kontinuitet. Under 2020 med början på vårvintern inventerades 38 lokaler som var kända tidigare från Skånes Flora-inventeringen. Arten är vintergrön och ibland lättare att hitta på vintern när inte så mycket annat stör bilden. De gamla koordinaterna är inte så noggranna så man måste söka på en stor yta innan man hittar eller ger upp. På flera av lokalerna möttes vi tyvärr dock av stora kalhyggen och då vet man med säkerhet att knäroten inte finns.

Trots detta återfanns knärot på nästan 70 % av lokalerna. Lokaler med flest plantor var Västanskogen i Vittsjö socken med (sina) 1274 plantor, en lokal i Verum socken med 644 plantor samt ytterligare en lokal i Vittsjö socken med 580 plantor.

Nötkörvel (*Conopodium majus*) VU

Nötkörvel har en aktuell lokal i Skåne samt två lokaler i Blekinge. Lokalen hittades 2003 i ett skogsbryn i utkanten av slottsparken vid Vrams Gunnarstorp. Då fanns det 100 plantor på lokalen. Under 2020 räknades det till 1500 plantor på lokalen. Beståndet har successivt ökat då det 2011 räknades till 900 plantor.

Skärblad (*Falcaria vulgaris*) EN

Skärblad är en livskraftig och långlivad art som t.o.m. klarar klippning av vägkanter under några år. Under inventeringen 2015 hittades skärblad på i stort sett samtliga av Skånes 19 kända lokaler. Vid Lernacken har endast ett exemplar sett till under de senaste 20 åren och nu verkar även denna planta vara helt borta. På ett fåtal lokaler kunde inte arten återfinnas vid årets inventering 2020 men ska sökas åter under 2021. Under 2020 hittades en ny lokal med 20 plantor i kanten av en trädesåker i Norra Åsum i Kristianstad kommun.

Skogsveronika (*Veronica montana*) NT

Skogsveronika växer i stort sett endast i Skåne i Sverige. För övrigt finns ett par lokaler i Halland och på Öland.

Skogsveronika har ungefär 150 kända lokaler från Skånes florainventering. Alla lokaler besöktes under 2019 – 2020 och skogsveronika återfanns på drygt hälften av lokalerna. Men det hittades drygt 20 nya lokaler också.

Flera av lokalerna har fina bestånd med mer än 100 plantor men på många av lokalerna hittats endast enstaka exemplar.

Hot mot arten är utdikning av skogskärr och kalhuggning av skogen där skogsveronikan trivs.

Spetsnate (*Potamogeton acutifolius*) VU

Spetsnate har tidigare funnits på 4 lokaler i Skåne. Vid återinventering under 2020 återfanns spetsnate på två av lokalerna. Rikligt i en av dammarna men en liten förekomst i den andra dammen som var mer igenväxt.

En av de tidigare dammarna där spetsnate vuxit var nu helt uttorkad. Den andra dammen såg lämplig ut men spetsnate kunde inte återfinnas.

Ett utplanteringsprojekt gjordes i ett projekt 2012 mellan Ekologigruppen och Jordgruppsverket. Plantor från Kärrgården i Ystad kommun planterades ut.

Åkersyska (*Stachys arvensis*) VU

Åkersyska är känd från runt 250 lokaler sedan Skånes Flora inventeringen. Vid återinventering under åren 2017-2020 återfanns åkersyska endast på ca 20 % av lokalerna.

En del av minskningen kan säkert förklaras av att det är ett ettårigt åkerogräs som flyttas runt mellan åkrarna eller inte kommer upp varje år utan är beroende av att det helst är vårsådd gröda. Med faktum kvarstår – de ettåriga åkerogräsen försvinner i rasande takt.

Antal nya lokaler som påträffats under året;

Hedblomster 24

Taggkörvel 15

Skogsveronika 13

Plattsäv 8

Vittåtel 6

Sandtimotej 4

Grådådra 3

Hylsnejlika 3

Luddvicker 3

Marrisp 3

Sanddådra 3

Skogskorn 3

Äkta hjärtstilla 3

Dvärglin 2

Luddvårlök 2

Lungrot 2

Ormax 2

Tofsäxing 2

En ny lokal för vardera backsippa, bortssäv, flockarun, flytsäv, fågelarv, gullstånds, klubbveronika, knölvial, lungrot, sandnejlika, skärblad, småtörel, strandflenört, strandlumner, vitnoppa och åkermadd.

Åtgärder

Information och kommunikation med markägare och brukare har hög prioritet.

Arbetet sker om möjligt i samarbete med Länsstyrelsen och kommunerna.

- **Ängssilja** – En skyddszon invid vallen är nu utmarkerad. Burarna är ersatta med pålar vid plantorna för att förhindra att plantorna slås av. Fler plantor är utsatta med resultat att det nu finns 45 plantor på vallen varav 10 blommande exemplar. Problem med vildsvinsangrepp.
- **Kärnocka** – En fin blommande planta hittades och är förhoppningsvis ett resultat av fjolårets grävning. Frön är insamlade och även utsådda under hösten. Allt arbete utförs i samarbete med Länsstyrelse och kommun.

- **Jättefräken** – Vid Ålabodarna rensar en floraväktare runt jättefräkenbeståndet varje år.
- **Sandnörel** – Trafikverket har i samarbete med Länsstyrelsen hyvlat av ytskiktet på en sträcka i vägkanten. Vidare planering på plats på lokalen sker i höst tillsammans med kommunen och Länsstyrelsen.
- **Gatmålla** – Trots spårvagnsbygge har gatmållan överlevt men i augusti har fastighetsägaren lagt marksten på andra sidan av staketet. Mållan har nu endast en liten remsa på 10-15 cm att klara sig på.
- **Klockgentiana** – Floraväktare sköter en stor strandäng för att bevara en större lokal för arten.
- **Stor ögontröst** – I ett samverkansprojekt mellan Floraväktare och Länsstyrelsen har frön samlats in och utsädd skett på flera lokaler. Allt registreras under lokalerna på Artportalen.
- **Gulyxne** – Inventering av gulyxne i Åsum och Lyngsjö sker varje år av Floraväktare tillsammans med personer från Kristianstads Vattenrike och Länsstyrelsen. Samråd sker angående skötseln och under hösten är ett stort område slåtrat.
- **Flikstånds** – floraväktare har tillsammans med Trafikverket varit på lokalen för flikstånds i Bromölla kommun. Skötsel diskuterades och en förnyad skötselplan togs fram i samarbete även med Länsstyrelsen.
- **Lunds Botaniska förening har tillsammans med Länsstyrelsen, Fredriksdals museer och trädgårdar och Lunds botaniska trädgård** startat ett projekt för *Ex situ* bevarande av växter. Arbetet löper på med insamling av lämpliga arter samt uppdragning av plantor.
- **Kungsmarken** – Detta värdefulla område behöver en förbättrad skötselplan. En arbetsgrupp inom Lunds Botaniska Förening har regelbunden kontakt med golfklubben samt med Länsstyrelsens handläggare.
- **Lunds Botaniska Förening** – har genom sin ordförande och floraväktaransvarig haft samrådsmöte med bland annat ansvariga på Länsstyrelsen för Naturskydd och Naturvård. Vid dessa möten diskuteras ett stort antal frågor avseende skydd av såväl hotade arter som skötsel av viktiga botaniska lokaler.
- De **Floraväktare** som har möjlighet försöker att påverka markägare, Länsstyrelsen och kommuner för få till bättre skötselplaner.

Roliga och positiva händelser under året som gått:

- Dvärgag hittad även vid Sövdesjön
- Två nya lokaler hittade för ormax
- Två nya lokaler för dvärglin
- En ny lokal hittad för strandflenört

Negativa händelser under året

- Gatmållan i Lund håller på att utrotas genom stenläggning

Charlotte Wigermo
Koordinator i Skåne